

Preporuke za unapređenje zakonskog okvira

ODUZIMANJE I UPRAVLJANJE IMOVINOM STEČENOM KRIMINALNOM DJELATNOŠĆU

Jun 2019

Ove preporuke izrađene su uz podršku Evropske unije. Svi iznijeti stavovi ne mogu se smatrati stavovima Evropske unije i isključiva su odgovornost autora.

**Preporuke za unapređenje
zakonskog okvira**

**ODUZIMANJE I UPRAVLJANJE IMOVINOM
STEČENOM KRIMINALNOM DJELATNOŠĆU**

Autor:

Veselin Radulović,
pravni savjetnik MANS-a

SADRŽAJ

Uvod	03
A) Ključni razlozi za izmjenu zakona	04
B) Preporuke za unaprijeđenje Zakona	06
B.1. Uslovi za oduzimanje imovinske koristi	06
B.2. Finansijska istraga i privremeno oduzimanje	07
B.3. Nadležnosti za upravljanje oduzetom imovinom	09
B.3.1. Uvođenje sudije i privremenog upravnika	
B.3.2. Uslovi za imenovanje privremenog upravnika	
B.3.3. Izvještaj o imovini	
B.4. Upravljanje oduzetom imovinom	12
B.4.1. Upravljanje privremeno oduzetom imovinom	
B.4.2. Upravljanje trajno oduzetom imovinom	
B.4.2.1. Nekretnine	
B.4.2.2. Kompanije	

UVOD

Cilj ovog dokumenta je da predstavi konkretne preporuke za unapređenje crnogorskog Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, zasnovane na iskustvima Italije i Hrvatske.

U prvom dijelu je dat pregled ključnih nedostataka zakonskog okvira koji reguliše privremeno i trajno oduzimanje imovine stečene kriminalnom djelatnošću, kao i upravljanje tom imovinom.

Drugi dio sadrži konkretne preporuke vezane za uslove pod kojima se može oduzeti imovinska korist stečena kriminalnom djelatnošću, nadležnosti i obaveze tužilaštva i sudstva u toku finansijske istrage, odnosno u vezi sa privremenim oduzimanjem imovine.

Posebno poglavlje je posvećeno nadležnostima i obavezama institucija zaduženih za upravljanje oduzetom imovinom.

U poslednjem dijelu su date konkretne preporuke vezane za upravljanje i raspolaaganje kako privremeno, tako i trajno oduzetom imovinom.

A) Ključni razlozi za izmjenu zakona

Zakonom o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću od osuđenih lica se zahtijeva prilično nizak i neodređen standard - da učine vjerovatnim da je porijeklo njihove imovine zakonito. Tim Zakonom je preuzeto ranije rješenje, koje je povoljnije za osuđene.

Članom 2. tog Zakona otklonjena je dotadašnja neusklađenost odredbi KZ-a i ZKP-a koje su se odnosile na prošireno oduzimanje imovine. Prema ranije važećoj odredbi ZKP-a [1] kod proširenog oduzimanja od osuđenog, njegovog pravnog sljedbenika ili lica na koje je osuđeni prenio imovinu oduzimala se imovina ako ova lica **ne dokažu zakonitost njenog porijekla**. Sa druge strane, odredba KZ-a je propisivala niži standard, za ova lica značajno povoljniji - **da učine vjerovatnim da je porijeklo imovine zakonito**. [2]

Podsjećamo da je Vlada u nacrtu Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću ovu neusklađenost KZ i ZKP-a bila riješila na suprotan način, dajući prednost rješenju iz ZKP-a koje predviđa teži standard za osuđene - da dokažu zakonitost porijekla imovine. Nejasno je zašto se u međuvremenu odustalo od tog rješenja i zašto je donešen zakon koji je povoljniji za osuđena lica.

Dalje, član 2. Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću značajno je povećao broj krivičnih djela za koja postoji mogućnost proširenog oduzimanja imovine, bez ikakvih ograničenja u odnosu na vrijednost imovinske koristi koja je pribavljena njihovim izvršenjem. Među tim krivičnim djelima za koja se može izvršiti prošireno oduzimanje imovine ipak je veliki broj krivičnih djela koja ne spadaju u djela korupcije i organizovanog kriminaliteta.

Zato je ovim povećanjem broja krivičnih djela za koja se, bez dodatnih ograničenja u smislu vrijednosti može izvršiti prošireno oduzimanje imovine, otvoren prostor da se u praksi prošireno oduzimanje uglavnom primjenjuje za manje opasna krivična djela, odnosno za djela koja nijesu koruptivna i koja ne spadaju u organizovani kriminalitet.

Tako se iz podataka Uprave za imovinu [3] može zaključiti da se najviše imovine trajno oduzme po odlukama osnovnih sudova, koji ne sude za krivična djela korupcije i organizovanog kriminala, i da se trajno oduzima imovina čija vrsta i vrijednost pokazuju da se ne radi o tim krivičnim djelima. [4] U tom smislu treba ukazati da neke države čak odustaju od zapljene ako je vrijednost oduzete imovine niska. [5]

[1] Član 90.

[2] Član 113. stav 2.

[3] Broj:0201/1595 od 20.02.2019. godine

[4] Na primjer tekstilna roba, plažni mobilijar, pištolj za točenje goriva, roba za kućnu upotrebu, slatkiši, sokovi, manžetne, privesci, voće i povrće, med i sl.

[5] Npr. u Rumuniji agencija za upravljanje oduzetom imovinom plijeni samo pokretne stvari vrijedne više od 15.000 eura. Ako je vrijednost nekretninne manja od vrijednosti hipoteke i troškova prodaje, zaplijena je u Švedskoj zakonski zabranjena.

Član 11. zakona propisuje da se naredbom državnog tužioca **može** pokrenuti finansijska istraga ako postoji osnov sumnje da je imovina imaoča u očiglednoj nesrazmjeri sa njegovim zakonitim prihodima, ako postoji osnovana sumnja da je imovinska korist stečena kriminalnom djelatnošću i ako postoji osnov sumnje da je izvršeno neko od krivičnih djela za koje zakon propisuje mogućnost proširenog oduzimanja imovine.

Takva formulacija ostavlja prostor za arbitрerno postupanje tužioca koji može, ali ne mora, pokretati finansijsku istragu kada su ispunjeni zakonom propisani uslovi. Takođe, propuštanje tužioca da pokrene finansijsku istragu kada su ispunjeni uslovi za to, ne povlači bilo kakvu odgovornost tužioca kod zakonske formulacije da on to može uraditi.

Propusti i nedostaci u dosadašnjem upravljanju oduzetom imovinskom koristi, posebno u slučajevima organizovanog kriminala, izvjesno su uzrokovali štetu od više miliona eura koja će biti isplaćena licima koja su oslobođena u ovim postupcima. Jedan od uzroka takve prakse je i neadekvatan pravni okvir kojim se reguliše upravljanje oduzetom imovinom.

Upravljanje oduzetom imovinskom koristi stečenom kriminalnom djelatnošću regulisano je u poglavљу VII Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, odredbama članova 53 do 77. [6] Radi se odredbama koje na najopštiji način regulišu ovu oblast i koje ne daju odgovor na koji način konkretno se postupa sa oduzetom imovinom u određenim slučajevima.

Prije svega, zakon govori o „nadležnom organu“ koji vrši poslove upravljanja, što je u praksi Uprava za imovinu. Međutim, u zakonu nema konkretizacije ko u ime „nadležnog organa“ vrši koje radnje, pa odredbe zakona više predstavljaju opšta načela nego što su adekvatan pravni okvir za upravljanje sa oduzetom imovinom.

Način upravljanja oduzetom imovinskom koristi proklamovan je u jednoj rečenici [7] na nivou opšteg načela da nadležni organ poslove upravljanja vrši sa **„pažnjom dobrog domaćina, na način koji garantuje najveći stepen očuvanja vrijednosti oduzete imovinske koristi, uz najniže troškove“**.

[6] Ovo poglavљje podijeljeno je u 9 djelova i to:

1. Poslovi upravljanja oduzetom imovinskom koristi
2. Izvršenje privremenih mjera obezbjedenja i odluka o privremenom oduzimanju pokretne imovine i trajnom oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, odnosno pribavljenje krivičnim djelom
3. Procjena vrijednosti, davanje u zakup i na korišćenje bez naknade oduzete imovinske koristi
4. Čuvanje, skladištenje i prodaja oduzete imovinske koristi
5. Povraćaj oduzete imovinske koristi i naknada štete
6. Deponovanje oduzeti novčanih sredstava i sredstava dobijenih od prodaje oduzete imovinske koristi
7. Uništavanje oduzete imovinske koristi
8. Upravljanje oduzetim predmetima krivičnog djela, predmetima privremeno oduzetim u krivičnom i prekršajnom postupku i imovinom datom na ime jemštva
9. Vodenje evidencije o oduzetoj imovinskoj koristi i sudskim postupcima u kojima je oduzeta.

[7] Član 54. Zakona o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću

B) Preporuke za unaprijeđenje Zakona

B.1. Uslovi za oduzimanje imovinske koristi

Smatramo da primjenu proširenog oduzimanja imovine treba ograničiti za krivična djela u nadležnosti Specijalnog državnog tužilaštva, čime će se obezbijediti da ovaj institut ostvari svoju osnovnu svrhu udara na ekonomsku moć organizovanog kriminala. Žato bi ovaj institut trebao da se primjenjuje upravo u tom cilju, a ne za lakše oblike kriminaliteta gdje već postoji zakonski osnov za oduzimanje imovinske koristi stečene izvršenjem tih djela.

Svako lice pravnosnažno osuđeno za neko od krivičnih djela iz nadležnosti Specijalnog tužilaštva, čija je imovina očigledno nesrazmjerna njegovim zakonitim prihodima, moralo bi dokazati zakonitost porijekla imovine. Omogućavanje tim licima da svu imovinu zadrže samo ako učine vjerovatnim da je njen porijeklo zakonito, neopravdano se pogoduje izvršiocima najtežih krivičnih djela i omogućava da lakše zadrže imovinu stečenu kriminalom.

Osim toga, formulacija da se učini vjerovatnim da je porijeklo imovine zakonito prilično je neodređena i mogla bi izazvati probleme u tumačenjima u praksi, a svaka nedoumica ili sumnja bi se morala rješavati u korist okrivljenih.

U Italiji osuđena lica moraju dokazati da su imovinu stekla na zakonit način, a posebnu ulogu i ovlašćenja ima finansijska policija koja, nakon istrage, može po zakonu zahtijevati **dokaz o zakonitosti stečene imovine**. Član 12. Zakona br. 356 iz 1992. godine propisuje da je obavezna zapljena novca, imovine i druge svojine osobi koja je optužena za neko od krivičnih djela (nezakonite trgovine drogama, organizovanog kriminala, pranje novca) ako izvršilac ne obrazloži izvor imovine i ako imovina nije srazmjerna njegovim prihodima ili privrednim djelatnostima. [8]

Takođe, u Italiji, u skladu sa članom 2 (3) Zakona br. 575 od 31. maja 1965. godine, tokom postupka za primjenu preventivnih mjera protiv lica za koja se sumnja da pripadaju mafijaškoj organizaciji, Okružni sud može donijeti obrazloženu odluku kojom se nalaže zapljena imovine kojom neposredno ili posredno raspolaže osoba protiv koje je postupak pokrenut, onda kada postoji dovoljno indirektnih dokaza, kao što su veliki raskorak između načina života okrivljenog i njegovog očiglednog ili prijavljenog prihoda, te koji ukazuju da data imovina predstavlja imovinsku korist od nezakonitih aktivnosti ili njihovog reinvestiranja.

Zajedno sa primjenom preventivnih mjera, Okružni sud nalaže oduzimanje svih ostalih zaplijenjenih dobara za koje nije dokazano da su stečena legalnim putem. Taj sud stavlja van snage nalog za zaplijenu imovine poslije odbacivanja zahtjeva za izricanje preventivnih mjera ili pošto se dokaže da je stečena na zakonit način. [9]

[8] Izvor: "Propisi o oduzimanju imovine stečene krivičnim djelom i upravljanju tom imovinom", Istraživanje – komparativni pregled, Parlamentarna Skupština BiH, Sarajevo, 2012. godine

[9] Citat iz odluke Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Arkuri i ostali protiv Italije od 5. jula 2001. godine, predstavka br. 52024/99

B.2. Finansijska istraga i privremeno oduzimanje

Potrebno je promijeniti zakon i propisati da državni tužilac **mora** da doneše naredbu kojom pokreće finansijsku istragu uvijek kada se pokrene postupak oduzimanja imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću, dok postojeće rješenje u članu 11 zakona predviđa da tužilac **može** donijeti naredbu.

Precizno propisanom obavezom državnom tužiocu da pokrene finansijsku istragu kada postoje zakonom propisani uslovi, jasno se ukazuje da eventualno propuštanje vršenja ove dužnosti od strane državnog tužioca neizostavno mora voditi utvrđivanju individualne odgovornosti takvog tužioca.

Potrebno je izmijeniti zakon tako da se omogući sudu da odredi privremenu mjeru obezbjeđenja ili privremeno oduzme imovinu po službenoj dužnosti, bez obzira na predlog državnog tužioca.

Italijanski Zakon o borbi protiv mafije u članu 20 propisuje da sud, **i po službenoj dužnosti**, obrazloženom odlukom naređuje oduzimanje imovine. Na taj način oduzimanje imovine za koju postoji osnovana sumnja da je stečena kriminalnom djelatnošću, odnosno ako je imovina učinioca krivičnog djela u očiglednoj nesrazmjeri sa njegovim zakonitim prihodima, ne uslovjava se procesnom inicijativom tužilaštva.

Sud koji je nadležan za donošenje odluke o privremenoj mjeri obezbjeđenja trebalo bi da takvu odluku može da doneše kada je u saznanju da su ispunjeni propisani uslovi, ne čekajući da državni tužilac podnese zahtjev.

Takođe, Zakon o kaznenom postupku Republike Hrvatske propisuje ovlašćenje суду да, bez predloga ovlašćenog tužioca, oduzima imovinsku korist stečenu protivpravnom radnjom koja je sadržana u opisu krivičnog djela iz optužbe, kao i da tokom postupka prikuplja dokaze i istražuje okolnosti koje su važne za utvrđivanje imovinske koristi. [10]

Neophodno je zakonom propisati izričitu obavezu državnom tužiocu da podnese predlog za određivanje privremene mjere obezbjeđenja uvijek kada postoje zakonom propisani uslovi. Ni jedna odredba zakona tako nešto ne definije, već se u članu 22. samo daje sadržaj predloga za određivanje privremene mjere obezbjeđenja.

[10] Član 557. Zakona o kaznenom postupku

Ovaj predlog, uz ovlašćenje suda da postupa i po službenoj dužnosti, bi trebao da obezbijedi mogućnost promptnog "zamrzavanja" imovine licima osuđenim za organizovani kriminal, a za koju postoji sumnja da je stečena kriminalom.

Zakon o kaznenom postupku Republike Hrvatske izričito propisuje dužnost državnog tužioca da, kada postoji osnovana sumnja da je izvršeno krivično djelo i da je njime stečena imovinska korist, odmah preduzima radnje u cilju utvrđivanja vrijednosti imovinske koristi, njenog pronalaženja i osiguranja njenog oduzimanja, kao i dužnost da bez odlaganja predloži određivanje privremene mjere osiguranja. [11]

Na kraju, potrebno je definisati obavezu državnog tužioca da u roku od jedne godine od odluke iz člana 10. Zakona, podnese zahtjev za trajno oduzimanje imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću.

Član 35. stav 2. Zakona i ovdje koristi termin **može**, iz čega proizilazi da državni tužilac to ne mora uraditi i da ima prostor da arbitрerno odlučuje od slučaja do slučaja. Takođe, propuštanje tužioca da podnese zahtjev za trajno oduzimanje imovinske koristi ne povlači bilo kakvu odgovornost kad zakonom nije definisana takva obaveza, već samo mogućnost.

[11] Član 206i Zakona o kaznenom postupku

B.3. Nadležnosti za upravljanje oduzetom imovinom

B.3.1. Uvođenje sudije i privremenog upravnika

Zakon o oduzimanju imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću govori o „nadležnom organu“ koji vrši poslove upravljanja, [12] što je u praksi Uprava za imovinu. Međutim, u zakonu nema konkretizacije ko konkretno u ime „nadležnog organa“ vrši koje radnje, pa odredbe zakona više predstavljaju opšta načela nego što su adekvatan pravni okvir za upravljanje sa oduzetom imovinom.

Radi se o poslovima koji zahtijevaju određenu stručnost lica koja ih obavljaju i lica koja istovremeno ne smiju biti u konfliktu interesa. Nedostatak potrebne kvalifikacije i znanja lica koja vrše poslove upravljanja oduzetom imovinom i nedefinisana odgovornost dovode do lošeg upravljanja imovinom i do pada vrijednosti oduzete imovine.

Po ugledu na iskustvo Italije, [13] u zakonu treba propisati da se odlukom o privremenom oduzimanju određuje sudija i privredni upravnik. Takođe, zakon bi trebao da definiše odgovornost lica zaduženih za upravljanje oduzetom imovinom. Privredni upravnik trebao bi da ima status službenog lica u smislu odredaba Krivičnog zakonika.

Dalje, privredni upravnik treba da bude lice koje imenuje sud da upravlja privremeno oduzetom imovinom. Njegov prvi zadatak je da preuzme i zatim procijeni imovinu, a onda da njome upravlja i da očuva njenu vrijednost i da, ukoliko je to moguće, poveća vrijednost imovine.

Privredni upravnik radi u javnom, a ne interesu osobe od koje se imovina oduzima i postupa po nalogu suda. Privredni upravnik treba neposredno da odgovara za svoj rad sudiji. Sudija i Uprava za imovinu mogu tražiti razrješenje privremenog upravnika u slučaju da smatraju da je prešao odredbe zakona ili da svoje dužnosti ne vrši uredno i blagovremeno, a odluku donosi sud koji je i imenovao upravnika.

Zakonom treba propisati obavezu privremenog upravnika da obavještava sudiju o postojanju druge imovine koja bi mogla biti privremeno oduzeta, a za koju se saznalo tokom njegovog upravljanja, kao i obavezu periodičnog podnošenja izvještaja sudiji.

Privremenih upravnika u jednom predmetu moglo bi biti više u slučaju ako je upravljanje imovinom složeno, ako se oduzete nepokretnosti nalaze u više opština, odnosno ako se aktivnosti oduzetih pravnih lica sprovode u više opština ili ako je imovina velike vrijednosti. Za angažovanje stručnih lica kada to zahtijeva upravljanje imovinom, privredni upravnik mora dobiti odobrenje sudije.

[12] Član 54.

[13] Zakon o borbi protiv mafije, član 35

B.3.2. Uslovi za imenovanje privremenog upravnika

Neophodno je napraviti registar privremenih upravnika sa čijeg spiska će se birati privremeni upravnici u skladu sa načelima transparentnosti i ravnomjernog i pravičnog angažovanja upravnika.

Podzakonskim aktom trebalo bi definisati kriterijume za imenovanje privremenih upravnika koji će uzeti u obzir broj već preuzetih predmeta upravljanja koji ne treba da prelazi tri, zatim samostalno ili kolektivno upravljanje, vrstu i vrijednost upravljačke obaveze, kod upravljanja pravnim licima imati u vidu i broj radnika, direktno ili indirektno upravljanje, teritorijalni raspored imovine, prethodno specifično profesionalno iskustvo, itd. [14]

Ako se privremeni upravnik imenuje iz reda zaposlenih Uprave za imovinu, on ne treba da prima posebnu nadoknadu u odnosu na postojeće primanje za obavljanje dužnosti upravljanja oduzetom imovinom, osim naknade za vanredne troškove koje ima.

Zakon takođe treba da sadrži i odredbe o konfliktu interesa privremenih upravnika koji će propisati da se za privremenog upravnika ne mogu imenovati lica protiv kojih je donešena presuda ili protiv kojih se vodi krivični postupak, njihovi bračni i vanbračni supružnici, srodnici, članovi šire porodice, lica koja žive sa njima u zajednici i druga povezana lica.

Takođe, za privremenog upravnika ne treba da budu imenovana ni lica koja su obavljala radnu ili stručnu aktivnost u korist imaoča ili preduzeća povezanih sa njim, povjerioci ili dužnici sudije koji povjerava ovaj zadatak, njegovi bračni i vanbračni supružnici ili bliski rođaci.

Privremeni upravnik ne bi mogao da bude ni bračni i vanbračni supružnik, srodnik, član porodice ili lice koje živi u zajednici sa sudijom suda pred kojim se vodi postupak, kao ni bračni i vanbračni supružnik, srodnik, član porodice ili lice koje živi u zajednici sa državnim tužiocem po čijem se zahtjevu vodi postupak. [15]

[14] Član 35. stav 2. italijanskog Zakona o borbi protiv mafije
[15] Član 35. stav 3 i 4 italijanskog Zakona o borbi protiv mafije

B.3.3. Izvještaj o imovini

Privremeni upravnik bi bio u obavezi da sudiji, u roku od 30 dana od imenovanja, podnese detaljan izvještaj o oduzetoj imovini, mjestu gdje se imovina nalazi, pojedinačno stanje imovine, tržišnu vrijednost imovine prema procjeni upravnika, eventualna prava trećih lica na oduzetoj imovini, predlog o načinu na koji upravnik smatra da je najcjelishodniji za upravljanje oduzetom imovinom, ako je oduzeto pravno lice – privredni subjekat izvještaj bi trebao da sadrži analizu mogućnosti nastavka rada.

Privremeni upravnik bi morao periodično svakih tri mjeseca, a na zahtjev sudske komisije i svakog mjeseca, da podnosi sudske izvještaje o upravljanju oduzetom imovinom, koji bi omogućio praćenje stanja imovine.

Izvještaj o oduzetoj imovini privremenog upravnika dostavlja se tužilaštvu koje je pokrenulo postupak i stranki od koje se imovina oduzima, na koji izvještaj ove stranke mogu podnijeti prigovor sudske komisije.

Takođe, sudska komisija bi trebala da u roku od 30 dana od dana dostavljanja izvještaja privremenog upravnika, sačini sveobuhvatni izvještaj o privremeno oduzetoj imovini.

B.4. Upravljanje oduzetom imovinom

Važeći zakonodavni okvir uglavnom propisuje pasivno postupanje sa oduzetom imovinom. Zato smatramo da je neophodno poboljšati pravni okvir na način što bi se izmijenile i dopunile zakonske odredbe koje regulišu upravljanje oduzetom imovinom, a sve po ugledu na uporedna iskustva, prije svih Italije kao države sa velikim iskustvom i ostvarenim rezultatima u ovoj oblasti.

Osnovna svrha upravljanja oduzetom imovinom u Italiji jeste da se očuva ili uveća vrijednost oduzete imovine, dok je osnovna namjena trajno oduzete imovine da se ista koristi za potrebe javnog interesa, **prvenstveno u humanitarne svrhe**, kompenzaciju žrtava zločina i povrat imovine u zajednicu. Pored toga, oduzetu imovinu je moguće koristiti i za potrebe državnih organa i institucija.

Smatramo da bi zakon morao jasnije da definiše i razdvoji postupanje sa privremeno oduzetom imovinom i postupanje sa trajno oduzetom imovinom, uz propisivanje modaliteta koji su se u uporednim iskustvima pokazali kao veoma uspješni i koji bi se stoga primjenjivali prioritetno.

Izmjene i dopune zakona treba suštinski da omoguće uslove da osnovna svrha upravljanja privremeno oduzetom imovinom bude da se očuva ili uveća njena vrijednost, a da osnovna namjena trajno oduzete imovine bude da se ista koristi za potrebe javnog interesa, od čega je prioritet davanje oduzete imovine u humanitarne i socijalne svrhe (prvenstveno djeci sa posebnim potrebama, invalidima, beskućnicima i sl.), a zatim kompenzacija žrtava krivičnih djela i povrat imovine u zajednicu.

B.4.1. Upravljanje privremeno oduzetom imovinom

Privremeni upravnik, uz odobrenje sudije, kao i sud po službenoj dužnosti mogu dati na korišćenje privremeno oduzete nepokretnosti lokalnim upravama na čijim teritorijama se nalaze nepokretnosti, prioritetno u humanitarne i socijalne svrhe, a ako to nije moguće državnim organima za institucionalne aktivnosti, sve do donošenja odluke o trajnom oduzimanju ili vraćanju imaoču. Ovaj način korišćenja oduzetim nepokretnostima treba definisati kao primaran.

Ako se privremeno oduzetom pokretnom imovinom ne može upravljati bez opasnosti od oštećenja i gubitka vrijednosti, sud nalaže njenu prodaju. Ako ta imovina nema vrijednost i ako je neupotrebljiva, sud nalaže njenu uništenje.

B.4.2. Upravljanje trajno oduzetom imovinom

Upravljanje privremeno oduzetom imovinom razlikuje se u odnosu na upravljanje sa imovinom koja je trajno oduzeta i koja postaje vlasništvo države. Naime, kod upravljanja privremeno oduzetom imovinom osnovni cilj je čuvanje vrijednosti imovine i stvaranje prepostavki za buduće izvršenje pravnosnažne sudske odluke o trajnom oduzimanju ili vraćanje imovine vlasniku ako se doneše odluka da se radi o zakonito stečenoj imovini.

Kod trajnog oduzimanja imovine osnovni cilj je da se sa oduzetom imovinom postupa na način kojim će se, sa jedne strane, poslati poruka da se kriminal ne isplati i na način kojim će država, sa druge strane, pokazati da odgovorno koristi i distribuira svoje resurse. U tom smislu, po ugledu na iskustvo Italije trajno oduzeta imovina prioritetno treba da se koristi kao **poklon, donacija ili davanje u humanitarne i socijalne svrhe**, a tek nakon toga za poboljšanje uslova državnih organa zaduženih za suzbijanje kriminaliteta.

B.4.2.1. Nekretnine

Poklon ili donacija u humanitarne i socijalne svrhe trebalo bi da budu glavni načini postupanja sa oduzetom nepokretnom imovinom.

Prodaja kao način upravljanja oduzetom nepokretnom imovinom trebala bi da bude samo alternativna opcija kada se ona ne može koristiti na drugi način. Prvo, cijene na javnim prodajama su uglavnom nerealno niske, a procedure traju prilično dugo. Takođe, u praksi je teško osujetiti svaku mogućnost da se izvršioci krivičnih djela preko povezanih lica angažuju u kupovini imovine koja im je oduzeta ili u nedozvoljenom uticaju ili pritisku na druga lica da od kupovine odustanu.

Takođe, ustupanje na čuvanje i korišćenje oduzete nepokretnе imovine bez naknade u humanitarne i socijalne svrhe (kako trajno oduzete, tako i privremeno oduzete) trebalo bi da bude jedan od prioritetnih modaliteta upravljanjanja oduzetom imovinom.

U Italiji, teritorijalni organi uprave mogu oduzetu imovinu ustupiti bez nadoknade i uz poštovanje načela transparentnosti, objavljivanja i jednakog tretmana raznim udruženjima poput volontera, društvenih zadruga, centrima za liječenje bolesti zavisnosti, udruženjima za zaštitu životne sredine, kao i svim drugim oblicima neprofitabilnih udruženja.

Precizne kriterijume za dodjelu oduzete imovine upravljanje navedenim subjektima trebalo bi propisati podzakonskim aktom. [16]

Namjena, povjeravanje i upotreba imovinske koristi, uključujući i upotrebu prihoda stečenog ekonomskom djelatnošću u društvene svrhe, trebali bi biti objavljeni na zvaničnom sajtu Uprave za imovinu i organa uprava korisnika ili sticaoca. [17]

Zakon bi trebao da sadrži odredbe koje bi onemogućile da se upravljanje oduzetom imovinom povjeri učiniocu – imaocu oduzete imovine, sa njime povezanim licima, licima osuđivanim za krivična djela korupcije i organizovanog kriminala i licima protiv kojih je pokrenut krivični postupak za ista krivična djela.

Na taj način bi se onemogućilo da oduzeta imovina bude povjerena, čak ni posredno, učiniocima krivičnih djela, da imovina bude kupljena novcem stečenim kriminalnom djelatnošću i da imovina bude ponovo upotrijebljena u svrhu kriminala.

U tom smislu, po ugledu na iskustvo Italije,[18] Uprava za imovinu bila bi dužna da, u saradnji sa sudom, tužilaštvom i policijom, pribavi sve podatke o licu od koga je imovina oduzeta, kriminalnoj organizaciji i povezanim licima.

[16] Član 48. stav 3. tačka c-2 italijanskog Zakona o borbi protiv mafije propisuje da te kriterijume definiše Državna agencija za upravljanje i namjenu imovine oduzete od organizovanog kriminala

[17] Član 48. stav 3. tačka c. italijanskog Zakona o borbi protiv mafije

[18] Član 48. stav 5. italijanskog Zakona o borbi protiv mafije

B.4.2.2. Kompanije

Za potrebe upravljanja privremeno oduzetim pravnim licima trebalo bi formirati posebnu listu privremenih upravnika koji bi poslove upravljanja vršili poput stečajnih upravnika u stečajnom postupku.

Ovaj privredni upravnik bi trebao u roku od tri mjeseca od dana imenovanja sudiji i Upravi za imovinu dostaviti izvještaj koji sadrži:

- pregled imovinskog, ekonomskog i finansijskog stanja sa analizom i procjenom poslovanja društva;
- detaljnu analizu konkretnih mogućnosti nastavka poslovanja ili ponovnog uspostavljanja obavljanja djelatnosti, uvezši u obzir stepen povezanosti sa učinciocem - imaočem i njegovim članovima domaćinstva, prirodu djelatnosti, način i uslove u kojima se djelatnost obavlja, postojeći i budući radni snagu potrebnu za redovno obavljanje poslovanja društva, proizvodni kapacitet i referentno tržište uključujući i troškove vezano za legalizaciju privrednog društva;
- ako se predlaže nastavak poslovanja, dostavlja se i plan i program sa opisom i rokovima;
- procjenu tržišne vrijednosti privrednog društva;
- pregled djelatnosti koje se mogu obavljati samo i isključivo uz prethodno izdavanje saglasnosti, koncesija i rješenja o obavljanju djelatnosti;
- spisak imena lica koja su bila zaposlena ili su još uvijek zaposlena u privrednom društvu.

Uz predlog o nastavku poslovanja ili ponovnog uspostavljanja obavljanja društvene djelatnosti privredni upravnik prilaže spisak povjerilaca i svih lica koja uživaju lična ili stvarna prava, pravo na uživanje ili obezbjeđenje na imovini.

Ako mjera privremenog oduzimanja ima za predmet udjele u osnivačkom kapitalu koji obezbjeđuju većinu, sud donosi odluku o eventualnom razrješenju izvršnog direktora privrednog društva, čija ovlašćenja preuzima privredni upravnik.

Odluku o nastavku poslovanja privremeno oduzetog privrednog društva donosi sudija, na osnovu izvještaja privremenog upravnika.

Privredni upravnik bi trebao da podnosi sudiji tromjesečne izvještaje o poslovanju i upravljanju privrednim društvom, kao i konačni finansijski izvještaj nakon donošenja odluke o trajnom oduzimanju privrednog društva ili o vraćanju imaoču.

U slučaju kompanija sa većim obimom poslovanja ili posebnom značajem za javni interes, treba omogućiti formiranje posebnih nadzornih tijela za praćenje rada i poslovanja privremeno i trajno oduzeti privrednih društava koju bi sačinjavali predstavnici Uprave za imovinu, ministarstva, lokalne samouprave, relevantne nevladine organizacije, predstavnici lokalnih zajednica na koje kompanije imaju negativan uticaj i slično.

Ako ne postoje mogućnosti za nastavak poslovanja društva ili ponovnog uspostavljanja djelatnosti, sud, po dobijanju mišljenja od strane tužilaštva, pravnih zastupnika stranaka i privremenog upravnika, nalaže likvidaciju privrednog društva. Nepokretna imovina kompanije, ako je to moguće, prioritetno se daje na korišćenje u humanitarne i socijalne svrhe, a zatim na korišćenje državnim organima i službama ili sud donosi odluku o njenoj prodaji.

www.mans.co.me/pravosudje/

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora
www.mans.co.me

Jun 2019. godine